

2019-05-02

Matilda Ernkrans, minister för högre
utbildning och forskning

Anna Ekström, utbildningsminister

Låt studiestartsstödet finnas kvar!

Det är snart två år sedan studiestartsstödet infördes. Syftet med stödet är att locka de som står långt ifrån arbete och som saknar utbildning på grundskole- eller gymnasienivå. För att dessa personer ska våga ta steget till utbildning behövs konkreta verktyg för rekrytering till studier. Under 2018 studerade 4 900 personer med studiestartsstöd.

Framtiden för studiestartsstödet är dock oviss. Enligt budgeten för 2019 ska stödet avvecklas helt från och med nästa år.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) vill uppmana regeringen att låta studiestartsstödet finnas kvar. Vi vill att regeringen tillskjuter medel i budgetpropositionen för 2020 för detta ändamål. Storleken på budgeten kan diskuteras. SKL deltar gärna i en dialog om en successiv utbyggnad.

Flera skäl att låta stödet finnas kvar

Studiestartsstödet infördes den 1 juli 2017 i syfte att öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov, för att därigenom stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. SKL, Arbetsförmedlingen och CSN ställde sig positiva till stödet i sina remissvar. Dessa tre aktörer såg behovet av ett rekryterande studiestöd för att få arbetslösa med kort tidigare utbildning att börja studera.

SKL ser att behovet av ett rekryterande studiestöd kvarstår. Det finns flera skäl till att behålla studiestartsstödet även framöver, vilket vi utvecklar nedan.

Studiestartsstödet är en viktig del av kunskapslyftet

Studiestartsstödet är en av flera delar av satsningen på kunskapslyftet. Utbyggnaden av kunskapslyftet har pågått under flera år och enligt Januariavtalet är ambitionen att fortsätta denna utbyggnad även framöver. I Januariavtalet vill partierna även förbättra de ekonomiska villkoren för att vidareutbilda sig eller omskola sig, vilket SKL ser som ett mycket välkommet initiativ. Att samtidigt försämra möjligheterna för de som står långt ifrån arbetsmarknaden är olyckligt. Det rimmar också illa med studiestödets mål att utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen.

Om vi vill att fler vuxna ska studera behöver vi också ge studieekonomiska förutsättningar för det. Det gäller i synnerhet för kortutbildade. Vuxna med kort tidigare utbildning är ofta mycket tveksamt inställda till att ta studielån. För att lyckas rekrytera dessa till studier är ett rekryterande studiestöd viktigt och likaså studie- och yrkesvägledares aktiva deltagande. När de studerande har studerat med studiestartsstöd i högst 50 veckor kan steget att övergå till studier med vanliga studiemedel dessutom kännas avsevärt mindre.

Stort behov hos målgruppen

Sett till målgruppen finns också ett stort behov av studiestartsstödet. År 2018 var i genomsnitt 347 000 personer inskriva som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen och av dem saknade drygt var tredje en gymnasieutbildning. Inom etableringsuppdraget saknade mer än hälften en gymnasieutbildning i mars 2019. Samtidigt vet vi att en fullföljd gymnasieutbildning ofta är avgörande för en långsiktig etablering på arbetsmarknaden.

De pågående förändringarna inom arbetsmarknadspolitiken gör det än mer angeläget att ha kvar det rekryterande studiestödet. SKL ser en stor risk för glapp i det stöd som ges till arbetssökande under de närmaste åren när Arbetsförmedlingen lägger ner kontor, vilket slår hårdast mot personer som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden. Här kan studiestartsstödet spela en viktig roll.

Ett av många verktyg för att möta kompetensutmaningen

Studiestartsstödet är också ett av många verktyg vi har för att möta kompetensutmaningen. Konkurrensen om arbetskraften blir allt hårdare och vi står inför en stor

arbetskraftsbrist inom flera sektorer i samhället. Inte minst är det brist på personer med en gymnasial yrkesutbildning.

Studiestartsstödet bidrar till att fler personer tar steget att utbilda sig. Av de 4 900 som studerade med studiestartsstöd 2018 läste hälften en yrkesutbildning, varav de flesta inom ett bristyrkesområde.¹ I tider när vi behöver all utbildad arbetskraft vi kan få är detta ett välkommet tillskott.

Användningen av stödet ökar

En kritik mot studiestartsstödet är att det inte har använts i den utsträckning som regeringen avsett. Det finns flera skäl till att stödet ännu inte nått upp till de volymer staten förväntat sig:

- *Det har tagit tid att bygga upp en verksamhet inom kommunerna och att få till rutinerna för samverkan mellan kommun, Arbetsförmedling och CSN. Studiestartsstödet infördes med kort varsel utan tillräcklig tid för förberedelser.*
- *Arbetslöshetsvillkoret har lett till många avslag på ansökningar om studiestartsstöd. Under 2018 fick drygt 1 000 personer avslag på grund av detta. De nya regler som trädde i kraft den 1 mars i år bör minska antalet avslag avsevärt och därigenom öka antalet studerande.*
- *Målgruppen för studiestartsstödet är svårrekryterad. SKL får återkommande höra att det krävs långsiktiga motivationsinsatser för att få dessa personer att våga ta steget till studier. Det är också en faktor som gör att det tar tid.*

Nu ser vi att volymerna för studiestartsstödet ökar. Under 2018 använde kommunerna 255 miljoner av de tilldelade medlen, jämfört med 23 miljoner under 2017. För 2019 ökar användningen än mer. Enligt aktuella uppgifter från CSN är det redan omkring 263 miljoner av de tilldelade medlen som är in-tecknade, vilket motsvarar 60 procent av budgeten för 2019.

Att det har tagit tid att bygga upp studiestartsstödet är ingen anledning att lägga ner – tvärtom kan det vara ett skäl att värna reformen. Vi vet att det tar tid att implementera nya reformer, nu har vi kommit en bra bit på väg. Av Sveriges kommuner är 280 av 290 anslutna till studiestartsstödet och som nämnts ökar volymerna av studerande.

Kostnader för stödet låga ur ett samhällsperspektiv

Samhällsekonomiskt är kostnaderna för studiestartsstödet låga. Enligt beräkningar i regeringens promemoria² täcks kostnaderna till stor del av minskade utgifter för bland annat arbetsmarknadspolitiska program och aktivitetsstöd. Om man räknar in att fler arbetslösa med kort utbildning kommer i egenförsörjning blir kalkylen än mer positiv.

¹ CSN (2019) *Studiestödet 2018*.

² Utbildningsdepartementet (2016) *Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd*. Promemoria.

Tillskjut medel i budgeten för 2020

Mot bakgrund av ovanstående vill SKL att studiestartsstödet ska finnas kvar. Det fyller en viktig funktion i vårt studiestödssystem och behövs för att många kortutbildade som står långt ifrån arbetsmarknaden ska våga ta steget att börja studera.

För att ha kvar studiestartsstödet behöver regeringen tillskjuta medel i budgetpropositionen för 2020. Storleken på anslaget kan diskuteras och SKL deltar gärna i en dialog om en successiv utbyggnad. Ett alternativ är att avsätta samma summa som för 2019 (440 miljoner) till dess att volymerna ökar ytterligare. Det viktigaste är att stödet finns kvar.

Sveriges Kommuner och Landsting

Per-Arne Andersson

Avdelningschef, avdelningen för utbildning och arbetsmarknad